

1 The manuscript KK Coll. 539.26.4 (Varia 1.4) p. 11–17 consists of either loose sheets or a notebook measuring ca. 21 x 33.5 cm. Castrén sent this plan to Sjögren on 23 May/4 June 1845 from Tobol'sk. See the volume of letters in this series.

2 *egnat* || äfven ~

3 There are different interpretations of whether the Scythians were actually a single people or an ethnically more heterogeneous group with similar cultural adaptation and orientation. The term *Scythians* is used in literature both in the broader sense of referring to south-east European and Asian steppe nomads from the 9th century BCE to the 1st century CE and, more specifically, to one of these peoples from the 7th to the 3rd century BCE, who probably spoke an Iranian language. Historical information about the Scythians is derived above all from Herodotus, but there is a wide range of archaeological remains connected to them, especially kurgan graves, many of which have revealed spectacular finds of gold and silver artefacts. They began to be collected for the Imperial museums of Russia at the beginning of the 18th century. The Scythians themselves have been an inspiration for attempts at historical explanations of various kinds, both mythical and scholarly. Lebedynsky 2009: 7, 26–31, 37, 44–47, 50–52, 60–62; Ильинская – Тереножкин 1983.

A connection between Finns and Scythians was proposed by several scholars in the 18th and early 19th centuries, mainly to support the idea of a link between Finns and classical antiquity, but already Y.S. Forsman (later Yrjö-Koskinen)

❖ 11 ❖ 15

Rese-plan.¹

Ehuru ringa uppmärksamhet man hitintills *egnat*² åt den Skythiska folkstammen³, så öfverensstämma⁴ likväl de fleste bland sednare tidens forskare deri, att nämnda folkätt är en af de mest utbredda på jorden. Särdeles öfvererraskande äro i detta afseende resultaterna af den verldsberömda Professor Rasks⁵ forskning.

Han har sökt bewisa, att den Skythiska ätten, hvaraf äfven den Finska folkstammen är en utgrening, sträcker sig från Grönland oafbrutet öfver hela norra delen af America, Asien och Europa till Finnmarken (Norriska Lappmarken) och i äldre tider ända till Elbe, ja! att den till och med anträffas i Spanien och Frankrike, samt åter från Hvita Hafwet fortgår till andra sidan af Kaukasus. I motsatts mot Klapproth⁶, Leontiew m. fl. yrkar han jemväl⁷, att icke blott⁸ Tatarer, utan äfven Mongoler, Mandschurer och Finnar höra till samma folkätt, och påstår, att enhvar, som eger kännedom af Lappska och Finska språken, skall ovilkorligen öfvertyga sig om denna förvandtskap, ty⁹ många ord och ändelser äro enligt Rasks ❖ uppgift öfverensstämmande i dessa språk, och ordställningen skall vara ungefär densamma. På ett annat ställe yttrar han om Tatariska och Mandschou-språken, hvilkas inbördes släktskap äfven blifvit ifrågasatt, att de äro ganska nära beslägtade, och att "isär hele den grammatikaliska Indretning i

begge er aldeles densamme, så att de tydelig og klart höre som forskjellige Sprog-klasser till en og samme Sprogæt (eller Rase).⁹¹⁰ I fall det således kan anses för afgjort, att Tatariskan, Mongoliskan och Mandschou-språken äro med hvarannan befreundade, så måste äfven Finskan hänföras till samma språkstam, emedan Tatariskan och Finskan otvifvelaktigt¹¹ äro beslägtade språk. Till bewis¹² för deras förwandtskap anför Rask bland annat, att Adelung¹³ m. fl. ansett Woguler, Tscheremisser,¹⁴ Wotjaker o. s. v. för idel blandningar af Finnar och Tatarer. Detta är enligt Rask en orimlig förklaring, emedan¹⁵ alla dessa¹⁶ folkstammar lefva¹⁷ icke blott isolerade, utan till¹⁸ och med i ett fiendtligt förhållande till hvarandra, ty ”saken är, säger han¹⁹, att de utgöra mellanliggande leder, men för ingen del blandningar”. Rask²⁰ har äfven på philologiska grunder sökt ådagalägga slägtskapen emellan Finnar och Tatarer, och denna åsigt hylas i sjelfva verket af de flesta språkforskare²¹.

13

Af det anförda synes, att den Skythiska språkstammen erbjuder ett rikt fält för comparativa undersökningar. Hvilken oerhörd mängd utgöra icke²² de Uralska och kaukasiska språken? Sibirien hwimlar af oräkneliga folkstammar. Likaså det norra America. Tatarer, Mongoler och Mandschurer sönderfalla i flere stammar. Och de språk, som höra till den egentligen Finska stammen, utgöra redan i och för sig ett icke ringa antal. – Det är intet tvifvel underkastadt, att ju icke alla²³ dessa språk skola med²⁴ tiden undersökas, och²⁵ deras inbördes frändskap utredas, likasom²⁶ man nu söker uppdaga slägtskapen emellan de Sarmatiska eller Kaukasiska språken. Intill sednaste tider hafva sistnämnda språk i anseende²⁷ till sin rikare litteratur

denied it. Korhonen, M., 1986: 27; Forsman 1862: 54, 61. (TS)

- 4 öfverensstämma [...] deri || 1. äro likwäl de fleste bland sednare tidens forskare ense derom || 2. komma
- 5 Danish linguist and philologist Rasmus Kristian Rask. See p. 198. (TS)
- 6 Julius von Klaproth (1783–1835), German orientalist, adjunct member of the Imperial Academy of Sciences in St Petersburg in 1804–1812, worked later in Paris and Berlin. Tallqvist 1912. (TS)
- 7 jemwäl || äfven bestämdt
- 8 blott || allenast
- 9 ty [...] öfverensstämmande || 1. ty ”mangfoldige ord i disse Sprog”, säger han || 2. ty många ord och ändelser skola enligt Rasks uppgift öfverensstämma
- 10 The quotation is from Rasmus Rask’s letter to the antiquarian Rasmus Nyerup (1759–1829) from St Petersburg in March 1819, published posthumously in Rask 1834: 71. (TS)
- 11 otvifvelaktigt || ovilkorligen
- 12 bewis || st
- 13 Johann Christoph Adelung (1732–1806), a German philologist, specializing in the German language. (TS)
- 14 Tscheremisser, || Tscheremisser och
- 15 emedan || då
- 16 dessa || ~ fyra
- 17 lefva [...] blandningar || lefva mycket isolerade och alldeles icke ingå några äktenskap med hvarandra, j̄ samt då några icke engång bosatta sig bland främmande stammar, ej heller tåla dem ibland sig, hvilket omöjliggen låter förmå sig med den åsigten, att de ærø blifvit sammanblandade. ”Saken
- 18 till och med || äfve[n]
- 19 han || Rask
- 20 Rask || 1. ~ || 2. Han || 3. Samma Förf[attare]

- 21 *språkforskare* || *språklärda*
 Rasmus Rask divided all the languages of the world into eight ‘language races’, dividing them further in classes. Like his contemporaries, Rask assumed that linguistic relations were also ethnic relations. He wrote about these ideas in various contexts. In subsequent years, the same idea was proposed, with slight modifications, also by Wilhelm Schott (1802–1889) and Johann Ferdinand Wiedemann (1805–1887). Bjerrum 1959: 69–71; Sommer 2016: 155. (TS)
- 22 *icke* || *ej* redan
- 23 *alla* || *samteliga*
- 24 *med tiden* || *under tidernas*
- 25 *och* || *att*
- 26 *likasom* || *på samma*
- 27 *anseende till* || 1. ~ || 2. *anledning af*
- 28 *släktskapen* || *frändskapen*
- 29 *undersökningar* || *ändamål*
- 30 *jemföra [...]* *blott* || *i möjligaste*
måtto utreda
- 31 *ordformer* || *f[ormer]*
- 32 *structur* || ~, *lagarna*, *som i språket*
uppenbara sig
- 33 The 19th century was the period when comparative linguistics developed quickly. A crucial figure in these developments was Rasmus Rask, whom Castrén cites above. Hovdhaugen & al. 2000: 159–163. (TS)

åtnjutit privilegium att uteslutande vara föremål för de språklärdes forskningar. Men sedan den comparativa språkforskningen gjort sig gällande, och men börjat studera språk i och för deras egen skull, så har detta privilegium upphört, och många enskilda språk af den Skythiska stammen hafva till sin grammatikaliska byggnad redan blifvit undersökta. Jag vågar således hoppas, att äfven en *comparativ undersökning af släktskapen*²⁸ *emellan den Finska och den Tatariska språkstammen*, som utgör ändamålet för den resa, till hvars verkställande jag i ödmjukhet anhåller om litterärt understöd, skall ega icke blott fosterländskt, utan äfven ett allmänt wetenskapligt intresse. Då likväl en saks wetenskapliga värde beror, icke så mycket på sjelfva problemets beskaffenhet, som på sjelfva sättet, hvarpå det utredes, så torde det ej vara öfverflödigt att med några ord antyda den method, jag ärnat följa wid min tilltänkta undersökning.

Alla forskare, som hitintills sökt utreda släktskapen emellan de Skythiska språken, hafva härigenom velat komma folkslagens släktskap på spåren. Språkforskningen har icke varit deras hufvudsak, utan de hafva begagnat den såsom medel för historiska undersökningar²⁹ och ansett det vara tillfyllest för sitt ändamål att anställa jemförelser emellan enskilda ord och ordformer, med åsidosättande af språklagarne och hela den grammatikaliska byggnaden. Men härmed åtnöjer sig för ingen del den comparativa språkvetenskapen. Den går ut på att jemföra³⁰ icke blott ord och ordformer³¹, utan framför allt språkens inre structur^{32,33} Ty emedan språken äro stadda i en ständig utveckling och dessutom utsatta för

yttre inflytande, så är det tydligt, att de under olika förhållanden kunna i yttre måtto utveckla sig mycket olika. Detta är i synnerhet fallet, om en folkstam blir söndersprängd eller annars åtskild, medan språket ännu befinner sig i sin naturliga utvecklingsprocess, ty med reflexionens framskridande försvinner småningom det onomatopoetiska lifwet, och de skilda språken fortgå nu på hwar sin egendomliga bana. Om således den comparativa språkforskningen skall vara fruktbarande, så måste den hufvudsakligen stödja sig på sjelfva språklagarna. Wisseligen kunna³⁴ äfven dessa under språkens utveckling undergå förändringar, men det hör jemwäl till philologiens problemer att på³⁵ comparativ och genetisk wäg utreda språklagarnes ursprungliga beskaffenhet.

16 Sådan är i korthet den method, jag ärnat wälja till ernående af mitt föresatta ändamål. Nu är det wäl möjligt, att den icke omedelbart kan tillämpas på de Finska och Tatariska språken. Derföre har jag warit sinnad att taga nödig kännedom af åtskilliga Finska språkarter³⁶, som utgöra länkar emellan nämnda språkstammar, samt i synnerhet Mordvinska, Tscheremissiska och Tschuwaschiska språken.³⁷ Hela den Bjarmiska språk-klassen, som utgöres af Syrjänskan, Permskan och Wotjakiskan, har jag, för att icke kasta mig alltför widt ut, ärnat tills widare lemna åsido, men deremot wore min plan att undersöka Woguliskan och Ostjakiska[n] eller Kondi-språken i Sibirien, hvilka enligt all sannolikhet äro beslägtade med Finskan och Tatariskan.

Hwad nu sjelfwa resan beträffar, så är³⁸ det min afsigt att, efter återkomsten från³⁹ Samojederna, nästkommande sommar resa till

- 34 kunna [...] dessa || hafva de
 35 på || <d---->
 36 språkarter || 1. språkstammar || 2. <->
 37 språken. || ~ Tschuwaschiskan torde i sjelfva verket bilda öfvergängen ifrån Finska till Tatariska språken, ty det anses af ~~some~~[ga] några för ett Finskt, af andra åter för ett T[atariskt] m
 38 är det || har det warit
 39 från || till

- 40 *blir* || är
- 41 *Tatariskan [...] Kasan.* || Tatariskan, som med största fördel torde kunna *studer[as]* läras studeras i Kasan.
- 42 *för att* || att
- 43 *begynna* || 1. ~ || 2. under vintern sosselsätta
- 44 *under [...] studera* || 1. studera || 2. ~ || 3. studera
- 45 *Mordviner* || Tscheremisser
- 46 *Under [...] vinter* || 1. W[intern] || 2. Följande vintern || 3. Den derpå följande vintern <- ->
- 47 *är* || wore
- 48 *på [...] tid* || och dröja der ett helt år
- 49 *derstädes* || der
- 50 The mscr of the travel report published here is not preserved, but its original version, containing many differences in expressions compared with this one, can be found in Castrén's travel diary beginning on 10 April 1845, see from p. 987 on. The report was published partly in *Morgonbladet* No. 59–61/1845 (Castrén 1845c) and partly in the journal *Suomi* (Castrén 1846e), and also in Castrén 1855: 5–17, 23–36 where the two earlier publications were combined. This publication follows the structure of Castrén 1855 but the spelling of Castrén 1845c and 1846e except for corrections of some obvious misprintings.
- 51 In traditional Slavic culture it was prohibited or at least not recommended to initiate any new action on Mondays, such as traveling out of the town or building a house. Амосова 2005 (<http://www.ruthenia.ru/folklore/amosova3.htm>). (TS)

17 Petersburg och derstädes studera Turkiska språket, ¶ hvars kannedom blir⁴⁰ för mitt ändamål oundgängligen nödwändig, emedan det med Turkiskan närbeslägtade Tatariska språket är till sin grammatikaliska byggnad högst ofullständigt utredt. Till följe af mina föregående studier i Turkiskan hoppas jag under hösten kunna förvärfva mig en tillräcklig insigt i detta språk, för att kunna begynna med Tatariskan⁴¹. Detta språk torde med största fördel kunna studeras i Kasan. Åtminstone wore jag här bäst i tillfälle för⁴² att begynna⁴³ med Tatariskan. Detta språk har jag ärnat under⁴⁴ vintern studera i Kasan, med särskildt afseende fästadt wid den Kasanskt-Tatariska dialecten, som enligt sakens natur bör närma sig mest de i nejden bosatta folkstammars språkarter. Wären och hela sommaren skulle jag komma att vistas hos Tschuwascher och Tscheremisser, samt hösten hos Mordviner⁴⁵. Under⁴⁶ påföljande vinter är⁴⁷ jag sinnad att begifva mig till Sibirien på⁴⁸ ett helt års tid, för att undersöka de derstädes⁴⁹ bosatta Finska och Tatariska folkstammars språkförvandtskap. Skulle det, såsom jag förmodar, lyckas mig att under resan göra några besparingar af understödet, så will jag använda den till anställande af ytterligare undersökningar, vare sig af Sibiriska eller andra till den Skythiska stammen hörande språk.